

Volksmusik — Wandel und Deutung, Festschrift Walter Deutsch zum 75. Geburtstag, hrsg. von Gerlandine Haid, Ursula Hemetek, Rudolf Pietsch, Böhlau, Wien - Köln - Weimar 2000., 630 str. + CD

Zbornik je posvećen osnivaču i dugogodišnjem voditelju Instituta za istraživanje narodne glazbe (Institut für Volksmusikforschung) pri Sveučilištu za glazbu i primijenjenu umjetnost u Beču, prof. Walteru Deutschu za njegov 75. rođendan. U četrdeset i dva priloga obrađeni su fenomeni narodne glazbe iz muzikološkog, folklorističkog, povijesnosociološkog ili kulturološkog motri-

šta, iskazujući tako poštovanje prema stremljenjima i ostvarenjima samog slavjenika. Radovi su okupljeni oko četiri veće tematske cjeline: *Načela, Manjine, Povijest i sadašnjost i Težište: Beč*.

U prvoj je skupini 12 radova, koji se bave općim načelima narodne glazbe. Gerlinde Haid govori o Walteru Deutschu kao učitelju i nastavljaju njegovih ideja u radovima njegovih (bivših) studenata, a Max Peter Baumann o određenju i sadržaju terenskog rada u etnomuzikologiji, dok Alica Elscheková i Oskár Elschek daju pregled najvažnijih analitičkih pristupa koji su se koristili, i još se koriste, u istraživanjima narodne glazbe. Julijan Strajnar govori o odnosu teksta i glazbe u narodnim pjesmama te ističe važnost arhiviranja narodnih napjeva pomoću moderne tehnologije. Thomas Hochradner se također bavi narodnim pjesmama te propituje i identificira procesualne i shematske mehanizme koji određuju narodne napjeve s obzirom na tipologiju glazbenih vrsta. Wilhelma Kellera zanima višeznačnost pojma *Volk* u njemačkom jeziku i njegova uporaba nakon Drugoga svjetskog rata, dok Josef Sulz svjedoči o svojim iskustvima vezanima uz nastajanje glazbenog natjecanja mladih u području narodne glazbe na prostoru Alpa, koje je od njegovih početaka podupirao i Walter Deutsch. Konrad Köstlin u svom prilogu piše o promjeni značenja pojma narodne glazbe, ovisno o tome tko, kada i u kojem kontekstu neku glazbu naziva narodnom. Danas se pod tim pojmom rijetko misli na svakodnevnu glazbenu praksu, već se značenje veže uz povijesno trajanje, uz kreiranje razlika i individualnosti, uz osobne i nacionalne identitete.

Irmgard Bontick ističe sociografiju — novo područje, koje je početkom 20. stoljeća nastalo kao posljedica spajanja disciplina geografije i sociologije, a zadatak joj je proučavanje i točno opisivanje naroda i njihovih osobina. Potanje se bavi uporabom te discipline unutar muzikologije, naročito sociologije glazbe. Justin Stagl razmatra odnos između kulturnih ostvarenja i socijalne strukture, polazeći od toga da svako područje odlikuju specifične zakonitosti te potom propituje djelovanja pojedinaca koji povezuju te dvije sfere na području umjetnosti, religije i politike. Thomas Nußbaumer se bavi poviješću austrijskog *Volksliedwerka*, a tematska je jedinica zaključena radom četiriju autorica — Marie Walcher, Dorli Draxler, Michaele Brodl i Annemarie Gschwantler — o terenskom istraživanju u južnom Tirolu, u kojemu je važnu ulogu odigrao i Walter Deutsch, i sam otamo.

Druga tematska cjelina okupila je petero znanstvenika koji se bave manjinama u Austriji. Ursula Hemetek govori o ulozi religije u romskim pjesmama, Helga Thiel izvješćuje o židovskoj uporabnoj glazbi na temelju građe pohranjene u Fonografskom arhivu Austrijske akademije znanosti i umjetnosti. Reinhard Johler se bavi promjenama značenja *talijanske pjesme* ("Italienerlieder") među Talijanima iz pokrajine Trentino od 19 st. do danas: nekadašnje pjesme rugalice postale su danas simbolima identiteta. Helmut Wulz i Engelbert Logar bave se glazbenom baštinom slovenske manjinske zajednice u Austriji, pri čemu naročitu pozornost posvećuju pjesmama s tekstovima na slovenskom, njemačkom ili na oba jezika unutar jednoga stiha.

Pod naslovom *Povijest i sadašnjost* okupio se najveći broj priloga, njih osamnaest. Hildegard Herrmann-Schneider arheološkim nalazima potvrđuje prisutnost glazbenog

instrumenta *drombulja* u sjevernom Tirolu od kasnijeg srednjeg vijeka. Plesom se bavi nekoliko autora: Lujza Tari piše o plesnim stilovima u Mađarskoj te glazbenoj i općekulturnoj povezanosti između susjednih zemalja, Austrije i Mađarske; Klaus Fillafer istražuje ples *mazurku* u Koruškoj, dok Herbert Rathner izvješćuje o zaboravljenom plesu pastira u Gasteinu. Bálint Sárosi piše o instrumentalnoj glazbi koja prati ples i variranje plesnih melodija tijekom povijesti. Dva autora govore o seoskim glazbenicima i obiteljima glazbenika: Günter Antesberger piše o seoskom glazbeniku na prijelazu stoljeća, Wilhelmu Viertleru (1855-1933) u dolini Gail (Koruška), a Arnold Blöchl o glazbeničkoj obitelji Geisberger iz Gilgenberga, koja je do kraja Drugoga svjetskog rata značajno pridonijela glazbenoj baštini toga kraja. Brigitte Bachmann-Geiser svoj rad posvećuje piscu Jeremiasu Gotthelfu, alias Albertu Bitziusu (1797-1854), koji u svojim radovima piše o seoskom životu — plesu, pjevanju, glazbi i običajima stanovnika Emmentala u Švicarskoj. Sepp Gmasz piše o rukopisnoj zbirci tekstova pjesama iz Gradišća, a Otto Holzapfel uspoređuje snimku narodne pjesme iz 1930-tih pohranjenu u Njemačkom arhivu za narodne pjesme u Freiburgu sa zapisom u pjesmarici G. Jungbauera iz 1993.-1999., istaknuvši pritom razlike i važnost arhivskih snimki za proučavanje narodne glazbe. Annemarie Bösch-Niederer se u svom radu bavi rukopisom iz prve polovice 19. st., koji sadrži pjesme uz pratnju gitare, a pohranjen je u Arhivu narodnih pjesama Vorarlberga. Nekoliko se autora pozabavilo narodnom glazbom u opusu kompozitora tzv. umjetničke glazbe: Gottfried Scholz u djelima Johannesa Brahmsa; Eva Maria Hois u djelima Antona Webera; Wolfgang Suppan Aloisa Pachernegga, dok Walburg Litschauer govori o utjecaju prijatelja na život Franza Schuberta, posebno kruga oko Josefa von Spauna. Leander Petzoldt svjedoči o neprekinutoj tradiciji stvaranja pjesama "za trenutak" tj. onih koje komentiraju svakodnevicu. Philipa V. Bohlmana zanima pojačan interes za religiju, posebice pučke pobožnosti i hodočašća, te naročita uloga glazbe pri tim događanjima. Elena Ostleitner piše o glazbi Venezuele i utjecajima, poglavito europskim, koji su važni u razvoju te glazbe od 18. st. do danas.

Četvero autora svoje je priloge posvetilo austrijskom glavnom gradu pod zajedničkim nazivom *Težište: Beč*. Reingard Witzmann izvješćuje o interdisciplinarnom projektu Waltera Deutscha potkraj 1970-tih godina, koji je u prostorima Povijesnog muzeja u Beču nastojao prikazati povijesne plesove u njihovu vremenu. Taj princip predstavljanja povijesnih plesova autorica izdvaja kao mogućnost njihova boljeg i jasnijeg prikazivanja današnjem čovjeku, kojemu je spontanost, kao važan impuls kulturnog izražavanja, zagušena suvremenim načinom života. "Bečkim pjesmama" (*Wienerlieder* — skladane gradske i popularnourbane pjesme) bave se Ernst Weber, koji govori o promjeni i izvorima iz 19. st. iz kojih kompozitori crpe svoje ideje, i Theophil Anton, koji predstavlja jednog od skladatelja tih pjesama, Alexandra Krakauera. Gertraud Pressler svoj rad posvećuje mehaničkim instrumentima, koji su bili i još su uvijek popularni u Beču, a čija je izrada stroga tajna majstora.

Osim radova pisanih na njemačkom jeziku s engleskim sažecima, zbornik ima i popratne zvučne primjere (uz neke priloge) na kompaktnom disku.

Irena MIHOLIĆ